

Het profiel van de nieuwe christen-democratie

De paarse partijen zenden naar elkaar, nog voor de kiezer gesproken heeft, steeds duidelijker liefdesignalen en zijn zelfs bereid op voorhand hun programma's aan elkaar aan te passen. Valt er nog wel wat te kiezen is een terechte vraag. Voor het CDA vormt die vervlakking een gouden kans. Een christelijke en principiële partij kan juist nu de zo gemiste lange termijnvisie op de richting van onze samenleving uitstralen en vertalen in politieke keuzes. Dat is de meerwaarde van de nieuwe christen-democratie.

De aantrekkingskracht van een partij bestaat uit verschillende componenten. Voelen bepaalde groepen, belangen of regio's zich met de partij verwant? Zijn de gezichtsbepalende personen appellerend en competent genoeg? Is het programma relevant voor de problemen zoals de kiezer die ervaart? Is er een lange termijnvisie die perspectief biedt? En, zijn de verschillende elementen met elkaar in harmonie en past de partijcultuur bij de boodschap en de personen?

De verwijten dat de verkiezingsprogramma's zoveel op elkaar lijken, golden in ieder geval niet voor het CDA-programma 'Samenleven doe je niet alleen'. Trouw sprak over "het nobelste in de mens" en andere media constateerden dat het CDA-programma het enige was wat de echte onderstroom in

de samenleving vertolkte. Critiek was er ook. Het zou te links zijn en daarmee niet in harmonie met dat andere element: de herkenbaarheid naar de verwante groeperingen en belangen.

Links programma?

Echter, wat is er links aan een programma dat zwaar inzet op versterking van de rechtsstaat en de belofte van die tienduizend agenten wel uitgevoerd wil zien? Wat is er links aan het willen beëindigen van het gedoogbeleid, aan de eis van inburgering van allochtonen en aan de recivilisatie van de publieke ruimte? Wat is er links aan een programma dat zo kiest voor respect voor menselijk leven, juist in de meest kwetsbare fases en dat om meer discipline en normen in het onderwijs vraagt? Voor ruimte voor een kindvriendelijk gezins- en familiebeleid? Voor een plaats voor de ouderen in het hart van de samenleving en niet aan de rand ervan?

De schaal van links-rechts is hopeloos achterhaald, zegt A. Etzioni, de voorman van de communitaristische beweging in zijn laatste boek *'The new golden rule'*. Het politieke en maatschappelijke debat zal de komende jaren gaan over zaken als de verhouding tussen individu en samenleving en de verhouding tussen vrijheid en orde. Het waardendebat zou weleens het centrale thema van de politiek in de komende decennia kunnen worden, zo voorspelde het Duitse

blad *Focus*. Zowel de PvdA als de VVD hebben dit zo broodnodige ideologische debat gefrustreerd.

Herstel politiek visioen

De gouden kans voor de christen-democratie ligt in het herstel van het politieke visioen. Dat is de vertaling van de hoop en de angst van hedendaagse mensen, van hun successen en teleurstellingen en vooral ook van hun dilemma's en paradoxen. Het gaat in de politiek om het openen van realistische vergezichten en niet om blikvernauwingen tot de horizon van de volgende verkiezingen. Een lange termijnvisie. Het durven stellen van de vraag: wat is er in onze cultuur echt gaande en hoe kan ik vanuit de politiek daarop inwerken? Omdat het politieke debat zich geruime tijd moest concentreren op vragen van bedreigingen van buiten (Koude Oorlog) en binnen (de omvorming van de verzorgingsstaat) werd deze vraag lange tijd niet gesteld.

Het gaat nu om vragen naar de plaats van de menselijke persoon die meer is dan een consument of belastingbetaler, om de vraag of de samenleving niet meer is dan een zandbak van losse individuen en om de vraag of de blijvende oriëntatie op een aantal centrale waarden niet verder moet gaan dan zelfverwielijking. De vraag of we kiezen voor de toekomst of dat we ons blijven fixeren op het hier en nu.

Politiek antwoord nodig

Christen-democraten moeten geweldig uitkijken om niet in een soort moralisme te vervallen, zeker niet in een land waar het zoveel mist en regent. Maar we kunnen niet om de analyses en observaties van zovelen heen, dat in de huidige trends gevaren zitten van desoriëntering, dehumanisering en des-

integratie. Om die tendensen te onderkennen, tendensen die echter ook een uitdaging vormen, is een politiek antwoord nodig. Een politiek antwoord waar de mensen in het voorbije jaar om vroegen ten tijde van de moorden op Kloppenburg en Tjoelker en de Beursfraude. Een politiek antwoord ook op de vragen van al die jonge mensen die klem raken tussen carrière en het hebben van een normaal sociaal leven.

De leemte van lange termijnvisies in politiek duidelijke keuzes is merkbaar. Zo willen de paarse partijen het veiligheidsprobleem oplossen met alleen maar 'meer blauw op straat'. Ook het CDA is een groot voorstander van meer politie en ferme rechtshandhaving, maar er is meer nodig. Dat andere spoor heet veiligheidsontwikkeling en dat moet gerealiseerd worden door degelijke morele toerusting en normstelling en samenlevingsverbanden en een leefomgeving die misdaad, geweld en vernieling voorkomt. De verschraling van het onderwijs en de media lijkt in financieel en in moreel opzicht bewust getolereerd, zo niet gewild te worden, terwijl juist nu herstel van het aanzien van onderwijsgevend, versterking van de identiteit van scholen en kwaliteitsverbetering een absolute noodzaak zijn met het oog op de toekomst. En wie de mond vol heeft over democratisering zou meer respect op moeten brengen voor de positie van juist de omroepverenigingen van burgers in het publieke bestel. De verkieling van de zorg, geen tijd meer voor

**De versplintering
van de samenleving
vraagt een
samenhangend
antwoord van
armoedebestrijding,
integratie,
toelatingsbeleid van
vreemdelingen en
bestrijding van
verschillende
vormen van
tweedeling.**

een warm woord en lange wachtlijsten, zegt heel veel over het achterliggend mensbeeld. De versplintering van de samenleving vraagt een samenhangend antwoord van armoedebestrijding, integratie, toelatingsbeleid van vreemdelingen en bestrijding van verschillende vormen van tweedeling.

Een lange termijnverbond

Toen Tony Blair een visie ontwikkelde op de toekomst van de Britse samenleving stroomden vele tienduizenden nieuwe leden toe naar zijn partij. Een duidelijk signaal dat mensen geen politieke desinteresse hebben, maar zitten te wachten op visie, op een lange termijnverbond, zoals E. Hirsch Ballin schreef in het onlangs verschenen boek *Poldergeest*.

Er zijn nogal wat aanwijzingen dat ook in de Nederlandse samenleving – met name in de generatie van vijftientig- tot veertigjarigen – gewacht wordt op een perspectief, op dat verbond. Deze generatie staat voor geweldige kansen, maar ook tekorten, dilemma's; het zou wel eens zo kunnen zijn, dat juist de christen-democratie daar geweldige kansen heeft. Als het CDA tenminste de moed heeft dat visioen in de komende jaren systematisch en consequent te vertalen.

Het gaat om ruimte scheppen voor het combineren van werk en zorg, om een integraal veiligheidsbeleid, om kwaliteit en identiteit bij onderwijs en media, om warmte en menselijkheid in de zorg, om het bijeenhouden van een samenleving die iedereen in zijn of haar waarde laat. Een CDA dat die visie in zijn politiek optreden tot uitdrukking brengt, vertaalt in tastbare maatregelen en daadwerkelijk kiest voor de instellingen die de kwaliteit van de samenleving

verzekeren, kan voldoende nieuw profiel en werfkracht krijgen. Dat zal duidelijk blijken tegenover het al voor de verkiezingen beoogde Paars II dat zeker geen 'gewoon' kabinet zal zijn, maar het juist zal laten aankomen op confrontaties op al deze en andere terreinen, die de christen-democraten en haar achterban zo dierbaar zijn.

Dat zal evenzeer blijken uit die eigen herkenbare bijdrage als het CDA weer mee regceert.

Mr. J.J.A.M. van Gemip is directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en lid van de Eerste Kamer.